

กระเจี๊ยบแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์	: <i>Hibiscus sabdariffa</i> L.
ชื่อภาษาอังกฤษ	: Jamaica sorrel, sorrel, Roselle, Rosella , Karkade or karkade, Vinuela, Cabitutu
ชื่ออื่นๆ	: กระเจี๊ยบ กระเจี๊ยบเปรี้ยว (กลาง) ผักแก้งแก้ง ส้มแก้งแก้ง ส้มตะเลงเครง (ตาก) ส้มปู้ (เงี้ยว แม่ฮ่องสอน) ส้มแก้ง (เหนือ) ส้มพอเหมาะ (เหนือ) ส้มพอดิ (อีสาน)
วงศ์	: MALVACEAE

ลักษณะพืช

เป็นไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-2 เมตร ลำต้นและกิ่งก้านนั้นจะมีสีม่วงแดง ริวประดับและกลีบเลี้ยงอวบน้ำ สีแดง ใบขอบเว้าลึก 3 หยัก มีหลายรูปแบบ มักแยกเป็นแฉก รูปหอก ปลายแหลม มีขน หูใบรูปยาวแคบร่วงง่าย ดอกมีสีเหลืองอ่อนหรือสีชมพูอ่อน โคนกลีบมีสีแดง มี 8-12 กลีบ ผลรูปรีปลายแหลมยาว 2.5 เซนติเมตร มีจอยสั้นๆ มีขนหยาบสีเหลืองคลุม เมล็ดสีดำรูปไต

การปลูกและขยายพันธุ์

ขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด พันธุ์กระเจี๊ยบแดงที่ใช้ปลูกคือพันธุ์ชูดาน มีเนื้อหนาสีแดงเข้มจนถึงม่วง กลีบเลี้ยงค่อนข้างหนา กระเจี๊ยบแดงเป็นพืชไวแสง ชอบอากาศร้อน ทนต่อความแห้งแล้ง ไม่ชอบน้ำขัง

วิธีการปลูกกระเจี๊ยบแดง

ใช้วิธีหยอดเมล็ดตามแถวที่ไถไว้ หยอดหลุมละประมาณ 4-5 เมล็ด แล้วกลบดินเล็กน้อย เมื่อกระเจี๊ยบแดงเป็นต้นอ่อนอาจถอนทิ้งหลุมละ 2-3 ต้น เพื่อให้ไม้แน่นมากนัก หรืออาจใช้วิธีหว่านซึ่งมีข้อดีคือ ทำได้สะดวกและใช้เวลาในการปลูกน้อย

การเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวเฉพาะดอก โดยใช้กรรไกรหรือมีดตัดหรือเก็บเกี่ยวกิ่งที่มีดอกติดอยู่ รวบรวมใส่รถแล้วนำไปเทงเมล็ดออกจากกลีบดอก นำกลีบดอกมาตากให้แห้งสนิท

การใช้ประโยชน์

ส่วนที่ใช้ประโยชน์ทางยา ราก ลำต้น ใบ ดอก กลีบเลี้ยง เมล็ด

ราก : แก้พยาธิตัวจิ๊ด

ลำต้น : แก้พยาธิตัวจิ๊ด

ใบ : รสเปรี้ยว ละลายเสมหะ แก้ไอ ขับเมือกมันในลำไส้ ทำให้โลหิตไหลเวียนดี ช่วยย่อยอาหาร หล่อลื่นลำไส้ ขับปัสสาวะ เป็นยาระบาย บำรุงธาตุ ดั้นชะล้างแผล หรือตำพอกฝี แก้พยาธิตัวจิ๊ด

ดอก : ลดไขมันในเลือด ลดความดัน ละลายเสมหะ ขับเมือกในลำไส้ให้ลงสู่ทวารหนัก ขับปัสสาวะ แก้ไอ แก้ท้องผูก ทำให้สดชื่น ลดไข้ ขับน้ำดี แก้พยาธิตัวจิ๊ด

กลีบเลี้ยง : แก้ความดันโลหิตสูง ลดไขมันในเลือด แก้กระหายน้ำ แก้ไอ รักษาแผล ในกระเพาะ แก้อ่อนเพลีย บำรุงกำลัง บำรุงธาตุ แก้ดีพิการ แก้ปัสสาวะพิการ แก้เส้นเลือดตีบตัน แก้พยาธิตัวจิ๊ด

เมล็ด : รสเมา บำรุงกำลัง บำรุงธาตุ ขับปัสสาวะ แก้ดีพิการ แก้อ่อนเพลีย เป็นยาระบาย แก้พยาธิตัวจิ๊ด

ตำรับยา

- **กลีบเลี้ยง** บดเป็นผงใช้ครั้งละ 1 ช้อนชา ชงน้ำร้อน 1 ถ้วยชา ดื่มเช้า กลางวันและ เย็น รักษาโรคทางเดินปัสสาวะอักเสบ ช่วยย่อยอาหารประเภทไขมัน และลดไขมันในเลือด ป้องกัน การจับตัวของไขมันในเลือด แก้อ่อนเพลีย บำรุงธาตุ ช่วยระบาย ลดกรดยูริกในปัสสาวะ ไม่เหมาะ สำหรับผู้ป่วยเกาต์ ซึ่งต้องการขับกรดในเลือดออกมากับปัสสาวะ ป้องกันโรคเลือดออกตามไรฟัน ตำรายาไทยใช้ใบและยอดอ่อนกับปัสสาวะ ป้องกันโรคเลือดออกตามไรฟัน ตำรายาไทยใช้ใบและยอดอ่อน แก้ไอ มีวิตามินเอ สามารถต้านอนุมูลอิสระ

- **เมล็ด** ใช้เมล็ดแห้งบดละเอียดเป็นผงผสมน้ำหรือต้มน้ำดื่ม ลดไขมันในเลือด บำรุงธาตุ ขับน้ำดี ขับปัสสาวะ เป็นยาระบาย

- **ยอดและใบ** ช่วยย่อยอาหาร ขับน้ำดี แก้ไอ ลดไข้ ละลายเสมหะ แก้ไอ ขับปัสสาวะ หล่อลื่นลำไส้ ขับเมือกมันในลำไส้ลงสู่ทวารหนัก ใช้ตำพอกฝี หรือต้มน้ำมาล้างแผล บำรุงเลือด และบำรุงธาตุ

สารสำคัญ

กลีบเลี้ยงสีแดง มีสารพวกแอนโทไซยานิน (anthocyanin) มีกรดซิตริกและมัลลิก จากการศึกษาในคนพบว่า เมื่อผู้ป่วยดื่มน้ำสกัดกระเจี๊ยบแดง โดยบดผง 3 กรัม ชงน้ำดื่ม 1 แก้ว (300 ซีซี) ดื่ม 3 ครั้งๆ ละ 7 วัน ถึง 1 ปี โดยทดลองในคนไข้ 50 คน พบว่าได้ผลดีในการ ขับปัสสาวะ การวิจัยทางคลินิก ในผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูง พบว่ายาชงกระเจี๊ยบ (10 กรัมกระเจี๊ยบแห้งในน้ำ 0.5 ลิตร) สามารถลดความดันโลหิตสูงได้ อาการข้างเคียง กระเจี๊ยบแดงอาจทำให้เกิดอาการท้องเสียได้ เนื่องจากมีฤทธิ์เป็นยาระบาย

การตลาด

กระเจี๊ยบแดงสามารถนำไปทำผลิตภัณฑ์อาหารได้หลายอย่าง เช่น ชาชง เครื่องดื่ม เจลลี่ แยม ไอศกรีม ซอส ไวน์ และของหวานต่างๆ

จากการสำรวจตลาดในต่างประเทศ พบว่าประเทศนำเข้ากระเจี๊ยบที่สำคัญ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมนี แต่ไม่มีตัวเลขแสดงปริมาณหรือมูลค่าการนำเข้า พบว่าผู้นำเข้าส่วนมากเป็นผู้ผลิตชาสมุนไพร ซึ่งใช้กระเจี๊ยบแห้งเป็นพื้นฐานสำหรับชาสมุนไพรหลายๆ อย่างรวมกับเปลือกแอปเปิ้ล เปลือกส้ม และมะนาวฝรั่ง ประเทศที่ปลูกและส่งออกกระเจี๊ยบแดงที่สำคัญ ได้แก่ จีน ไทย เม็กซิโก ชูแดน แอฟริกาใต้ ประเทศที่ส่งออกจำนวนน้อย ได้แก่ อียิปต์ เซเนกัลแทนซาเนีย มาลี และจาไมกา เยอรมนีนำเข้ากระเจี๊ยบจากชูแดนมากที่สุด เพราะมีสีและรสชาติที่ต้องการสำหรับทำ herbal tea base แต่ก็ซื้อจากจีนและไทยด้วย โดยซื้อจากอียิปต์และเม็กซิโกเป็นส่วนน้อย สหรัฐอเมริกานำเข้ากระเจี๊ยบแดงจากจีนเป็นส่วนมาก แต่ก็นำเข้าจากไทย เม็กซิโกและอียิปต์ด้วย ในตลาดโลกถือว่ากระเจี๊ยบที่มีคุณภาพดีมาจากประเทศไทยและชูแดน แต่กระเจี๊ยบของทั้งสองประเทศก็มีความแตกต่างกันมาก